

När får verk användas fritt?

Ibland behövs ingen licens för er bildanvändning. Upphovsrättslagen innehåller nämligen bestämmelser som ger användare rätt att under vissa omständigheter använda verk utan att först erhålla ett tillstånd. Här listar vi de undantag som är relevanta för er när ni ska redovisa. Är ni osäkra på vad som gäller i ett enskilt fall så mejla till arslicens@bildupphovsratt.se, så hjälper vi er med en bedömning.

Skyddstiden har löpt ut (4 kap. 43 § respektive 5 kap. 49 a § 1 st. 3 men. upphovsrättslagen)

Verk är skyddade av upphovsrätt under upphovspersonens livstid och därefter i **70 kalenderår efter dödsåret**. Ett verk av någon som avled någon gång under året 1948 saknar alltså upphovsrättsligt skydd från och med den 1 januari 2019.

Fotografier kan utgöra verk enligt upphovsrättslagen om de kan betraktas som tillräckligt originella.

Även om ett fotografi inte skulle nå upp till sådan grad av originalitet att det kan räknas som ett konstnärligt verk finns det ett skydd för så kallad fotografisk bild. Det skyddet gäller i **50 år från det att fotografiet framställdes**.

Annonsering av utställning eller försäljning (2 kap. 24 § 2 st. upphovsrättslagen)

Verk som ställs ut eller är till salu får användas utan licens vid marknadsföringen av utställningen eller försäljningen. Annonser i press, vernissagekort och andra informationstrycksaker samt affischer som används för att annonsera om utställningen är några exempel som kan vara tillåtna. Den fria användningen gäller bara i den utsträckning som behövs för att **främja** utställningen eller försäljningen vilket i regel rör sig om användning av några få verk.

Bilder i bakgrunden (2 kap. 20 a § upphovsrättslagen)

Konstverk och andra bilder som förekommer i bakgrunden av eller annars ingår som en oväsentlig del av en bild får användas utan licens. Det kan röra sig om att verket endast råkar synas som en liten del i bakgrunden på en interiörbild. Detsamma gäller användning av konstverk och andra bilder i en film förutsatt att användningen är av underordnad betydelse med hänsyn till filmens innehåll. Verk har sällan underordnad betydelse i en film om konst eller om man medvetet valt att filma framför verket, men i regel underordnad betydelse när de skymtar förbi eller råkar förekomma i bakgrunden till ett intervjuinslag.

Utomhuskonst (2 kap. 24 § 1 st. upphovsrättslagen)

Konstverk som är stadigvarande (permanent) placerade på, eller vid, allmän plats utomhus **får användas fritt i trycksaker**. Exempel på allmän plats är gator, torg och parker. Observera att överföring av verk till allmänheten via internet (till exempel användning på sociala medier) ska redovisas. Verk som ingår i tillfälliga utställningar/installationer och verk som är placerade inomhus i offentliga miljöer ska också redovisas.

Motivet för ett fotografi är ett konstverk för vilket skyddstiden löpt ut (5 kap. 49 a § 1 st. 3 men. upphovsrättslagen)

Fotografier av äldre konstverk kan vara fria att använda. För detta krävs att det *huvudsakliga motivet* i fotografiet är just konstverket. Konstverket måste vara så pass gammalt att skyddstiden för det löpt ut, se ovan om skyddstid. Observera att om fotografiet är tillräckligt originellt så kan det fortfarande uppbära skydd och då ska användningen redovisas.